WIKIPEDIA

Lingala

Lingala (lingala: *Lingála*) er et bantuspråk i nigerkongo-familien som snakkes i Den demokratiske republikken Kongo og Republikken Kongo. Det er offisielt i begge disse landene, og det er omtrent 8 millioner andrespråksbrukere i tillegg til de to millioner morsmålsbrukerne. Det brukes også til en viss grad i Angola og Den sentralafrikanske republikk.

Lingala	
Lingála	
Utbredninga av lingala i Afrika	
Brukt i	Den demokratiske republikken Kongo Republikken Kongo
Antall brukere	2 141 000[1]
Lingvistisk klassifikasjon	Nigerkongo-språk Atlantisk Voltakongo-språk Benuekongo-språk Bantoid Sørbantoid Egentlig bantuspråk Nordvestlig Sone C Bangi-ntomba-språk **Lingala**
Skriftsystem	Det latinske alfabetet
Offisiell status	
Offisielt i	Den demokratiske republikken Kongo Republikken Kongo
Språkkoder	
ISO 639-1	`ln`
ISO 639-2	`lin`
ISO 639-3	`lin`

Wikipedia på lingala
Lingala på Wiktionary
Portal: Språk

Innhold

Historie

Lingala stammer fra bobangi, et språk som ble snakka langs elva Kongo mellom Lisala og Kinshasa. Bobangi fungerte som et regionalt handelsspråk før opprettelsen av Fristaten Kongo. I det nittende århundrets to siste tiår, før Leopold II av Belgias styrker erobra området og begynte kommersiell utnytting av det, økte bruken av bobangi. Språket ble lært av og påvirka av vestlige mellommenn og tolker. Koloniadministrasjonen, som trengte et fellesspråk for regionen, begynte å bruke språket til misjons- og administrative formål, og kalte det *bangala* for å skille mellom det og det gamle bobangi. Språket utvikla naturlig nok trekk vanlige for andre pidginspråk; til forskjell fra andre lokale bantuspråk er setningsstrukturen, ordstillinga og lydsystemet forenkla, og de som snakker det låner ofte ord og konstruksjoner fra andre språk de kan.

Rundt århundreskiftet 1900 begynte misjonærer fra CICM et prosjekt for å «rense» språket, og gjøre det til et «rent bantuspråk» igjen. Bruken av lingala har med årene vokst i takt med innflytelsen til språkets hovedområde, Kinshasa.

Fonologi

Vokaler

Lingala har sju vokalfonemer, fordelt på fremre og bakre vokaler.

	Fremre	Bakre
Trang	i	u
Halvtrang	e	o
Halvåpen	ɛ	ɔ
Åpen	a	

Konsonanter

Der konsonanter opptrer i par er den til høyre stemt.

	Labial		Alveolar		Post-alveolar		Palatal	Velar	
Nasal	m		n				ɲ		
Plosiv	p	b	t	d				k	g
Frikativ	f	v	s	z	ʃ	(ʒ)			
Approksimanter			l				j		

Toner

Lingala er et tonespråk, dvs. at tone er betydningsskillende i minimale par. Språket har to toner, vanlig (lav) og høy. Høy tone markeres i skriftspråket med akutt aksent (´). Eksempler på minimale par er *moto* «menneske» mot *motó* «hode», *kokoma* «å skrive» mot *kokóma* «å ankomme».

Grammatikk

Som alle andre bantuspråk har lingala et substantivklassesystem der substantiv klassifiseres etter hvilket prefiks de har og hvilke prefiks de utløser i samsvarsbøying. Tabellen under viser substantivklassene i lingala, og bruker tallsystemet som er vanlig i beskrivelsen av bantuspråk (se bantuspråk for mer informasjon).

klasse	prefiks	eksempel	oversettelse
1	*mo-*	*mopési*	«tjener»
2	*ba-*	*bapési*	«tjenere»
3	*mo-*	*mokíla*	«hale»
4	*mi-*	*mikíla*	«haler»
5	*li-*	*liloba*	«ord»
6	*ma-*	*maloba*	«ord» (flertall)
7	*e-*	*elokó*	«krukke, steinflaske»
8	*bi-*	*bilokó*	«krukker, steinflasker»
9	*m-/n-*	*ntaba*	«geit»
10	*m-/n-*	*ntaba*	«geiter»
9a	*Ø-*	*sánzá*	«måne»
10a	*Ø-*	*sánzá*	«måner»
11	*lo-*	*lolemo*	«tunge»
14	*bo-*	*bosoto*	«skitt»
15	*ko-*	*kotála*	«å se/seende»

De enkelte klassene utgjør par av entall/flertall. Oddetallsklassene 1–9 tar partallsklasseen 2–10 i flertall. «Unntak» fra dette er at mange husholdningsord i klasse 9 tar prefiks fra klasse 2 (*lutu* «skje», *balutu* «skjeer»). Ord i klasse 11 tar som regel klasse 10 i flertall. De fleste ord i klasse 14 (mengdeord, abstrakter) tar som regel ikke flertall.

Referanser

1. ^ Ethnologues tall fra 2000 (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=lin)

Eksterne lenker

- Lingala (https://web.archive.org/web/20110605044949/http://www.lmp.ucla.edu/Profile.aspx?LangID=14&menu=004) - *UCLA Language Materials Project*, University of California Los Angeles (UCLA).
- Innføring i lingala (http://perso.wanadoo.fr/pascal.grouselle/) (fransk)